

Απόψεις επί της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για τη Δημιουργία Δικτύου Μονάδων Ενεργειακής Αξιοποίησης Απορριμματογενών Ενεργειακών Πρώτων Υλών (ΑΕΠΥ) από Αστικά Στερεά Απόβλητα (ΑΣΑ).

Η ANKO Δυτικής Μακεδονίας Α.Ε. – ΑΟΤΑ στο πλαίσιο της διαβούλευσης για την Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) που αφορά στη Δημιουργία Δικτύου Μονάδων Ενεργειακής Αξιοποίησης Απορριμματογενών Ενεργειακών Πρώτων Υλών (ΑΕΠΥ) από Αστικά Στερεά Απόβλητα (ΑΣΑ) καταθέτει τις κατωτέρω απόψεις ανά θεματικό πεδίο:

Α) Θεσμικό πλαίσιο – Χωροθέτηση Μονάδας στην ΠΕ Κοζάνης

Η χωροθέτηση της μονάδας που προβλέπεται στην ΣΜΠΕ για την Π.Ε. Κοζάνης έρχεται σε αντίθεση ή δεν προβλέπεται σε έγγραφα υπερκείμενου σχεδιασμού. Ειδικότερα:

1. Η υπό διαβούλευση ΣΜΠΕ, όπως αναφέρεται στο κείμενο, αποτελεί την εφαρμοστική μελέτη του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) για τα έτη 2020 – 2030 (Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 39 της 31.08.2020 – ΦΕΚ 185^Α/29.09.2020), όπου αναφέρονται οι ομαδοποιήσεις των περιοχών για την χωροθέτηση μονάδων καύσης, αλλά δεν χωροθετούνται οι μονάδες αυτές σε περιφερειακές ενότητες. Επομένως, η ΣΜΠΕ δεν εξετάζει απλά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του σχεδίου του ΕΣΔΑ, αλλά επιπλέον χωροθετεί τις μονάδες, χωρίς να αναφέρεται πουθενά το σκεπτικό και τα κριτήρια χωροθέτησης.

Σε ότι αφορά μάλιστα την μονάδα καύσης της Κοζάνης, στο σχέδιο με αριθμό 04 του Παραρτήματος II της μελέτης αναφέρεται ότι: “*Η θέση της μονάδας στην ΠΕ Κοζάνης προέκυψε από τη διαδικασία Προκαταρκτικής Διαβούλευσης με την Αγορά και όχι από τη χρήση του εργαλείου Network Analyst όπως συνέβη με την επιλογή της θέσης άλλων μονάδων ΑΕΠΥ*”.

Η διαφορετική αντιμετώπιση της επιλογής χωροθέτησης μόνο για την ΠΕ Κοζάνης και η μη αναφορά σε λεπτομέρειες των όρων που εξετάστηκαν «με την Αγορά» καθώς και των συμμετεχόντων στη διαδικασία «Προκαταρκτικής Διαβούλευσης», δημιουργούν συνθήκες αδιαφάνειας με πλήρη άγνοια και απουσία των θεσμικών φορέων της Αυτοδιοίκησης καθώς και της κοινωνίας της περιοχής.

2. Στο ισχύον Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΠΕΣΔΑ) της Δυτικής Μακεδονίας δεν αναφέρεται η καύση απορριμμάτων ούτε η διαχείριση απορριμμάτων άλλων περιοχών.
3. Εξετάζοντας το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (ΦΕΚ 398Δ/19.06.2024), προκύπτει ότι δεν υπάρχει αναφορά για ένα τέτοιο έργο με εθνική σημασία, ούτε στον τομέα της διαχείρισης των απορριμμάτων ούτε στον τομέα της ενέργειας. Όμως σύμφωνα με την ΣΜΠΕ, το Σχέδιο αφορά στην δημιουργία Δικτύου Μονάδων Ενεργειακής Αξιοποίησης ΑΕΠΥ σε επίπεδο χώρας.

Η μόνη συσχετιζόμενη αναφορά που γίνεται στο ΠΧΠ είναι στο Άρθρο 14: “Εξειδίκευση κατευθύνσεων για τις Ειδικές Χωρικές Ενότητες και Αναπτυξιακές Ενότητες”, όπου περιλαμβάνονται οι κατευθύνσεις εντός των ζωνών απολιγνιτοποίησης Κοζάνης και Φλώρινας, αλλά και στο Άρθρο 16: “Ευρείες ζώνες ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων”, όπου γίνεται λόγος για:

- Προώθηση εναλλακτικών μορφών παραγωγής ενέργειας (ενεργειακή αξιοποίηση δευτερογενών καυσίμων, αξιοποίηση βιομάζας, παραγωγή βιοκαυσίμου κ.τ.λ.).
- Ανάπτυξη επιχειρηματικών δράσεων μείωσης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος διαχείρισης απορριμμάτων και παραγωγής ενέργειας (πυρόλυση, αεριοποίηση κ.τ.λ.)

Εάν λάβουμε υπόψη τις προαναφερόμενες προβλέψεις του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Δυτικής Μακεδονίας και θεωρηθεί ακόμη και με διασταλτική αλλά αυθαίρετη ερμηνεία ότι συμπεριλαμβάνουν και την καύση απορριμμάτων, σε ότι αφορά την μονάδα καύσης στην ΠΕ Κοζάνης οδηγούμαστε μονοσήμαντα στην χωροθέτηση αυτής στην περιοχή των ορυχείων, ενώ λαμβάνοντας υπόψη και τα ΕΠΣ των ορυχείων η χωροθέτηση καταλήγει να είναι σημειακή.

Έτσι, η ΣΜΠΕ προκαταβάλλει έμμεσα ότι δεν υπάρχει θέμα από άποψη περιβαλλοντική με την χωροθέτηση ενός έργου σε συγκεκριμένη θέση και θεωρεί a priori ότι η χωροθέτηση αυτή είναι η βέλτιστη, χωρίς τεκμηρίωση και συγκριτική αξιολόγηση, για την μεταφορά των απορριμμάτων και άλλων τεσσάρων ή πέντε περιφερειών, χωρίς μάλιστα να ικανοποιείται η αρχή της «εγγύτητας» που αποτελεί βασική αρχή για την διαχείριση των απορριμμάτων. Η ΣΜΠΕ στο σύνολό της αναφέρει θέματα, όπως τα ύδατα, ο αέρας, οι μεταφορές κ.λπ. και ότι δεν θα προκληθούν επιπτώσεις σε κανένα στοιχείο του φυσικού περιβάλλοντος, γεγονός που υπερβαίνει τις αρμοδιότητες μιας ΣΜΠΕ για την συγκεκριμένη μονάδα που είναι σαφώς χωροθετημένη.

4. Η οδηγία 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 2001, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών

επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, επιβάλλει την αξιολόγηση εναλλακτικών σεναρίων και όχι την προκατάληψη χωροθέτησης επιμέρους έργου. Μια ΣΜΠΕ έχει χαρακτήρα στρατηγικό και συνολικό, εκπονείται για σχέδια και προγράμματα και αξιολογεί σε ευρεία κλίμακα τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Μπορεί κατά συνέπεια να καθορίζει γενικές κατευθύνσεις και κριτήρια χωροθέτησης αλλά όχι να χωροθετεί σε συγκεκριμένες θέσεις, κάτι που γίνεται στο επόμενο βήμα με την εκπόνηση της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του έργου.

5. Επιπλέον, στην ΣΜΠΕ:

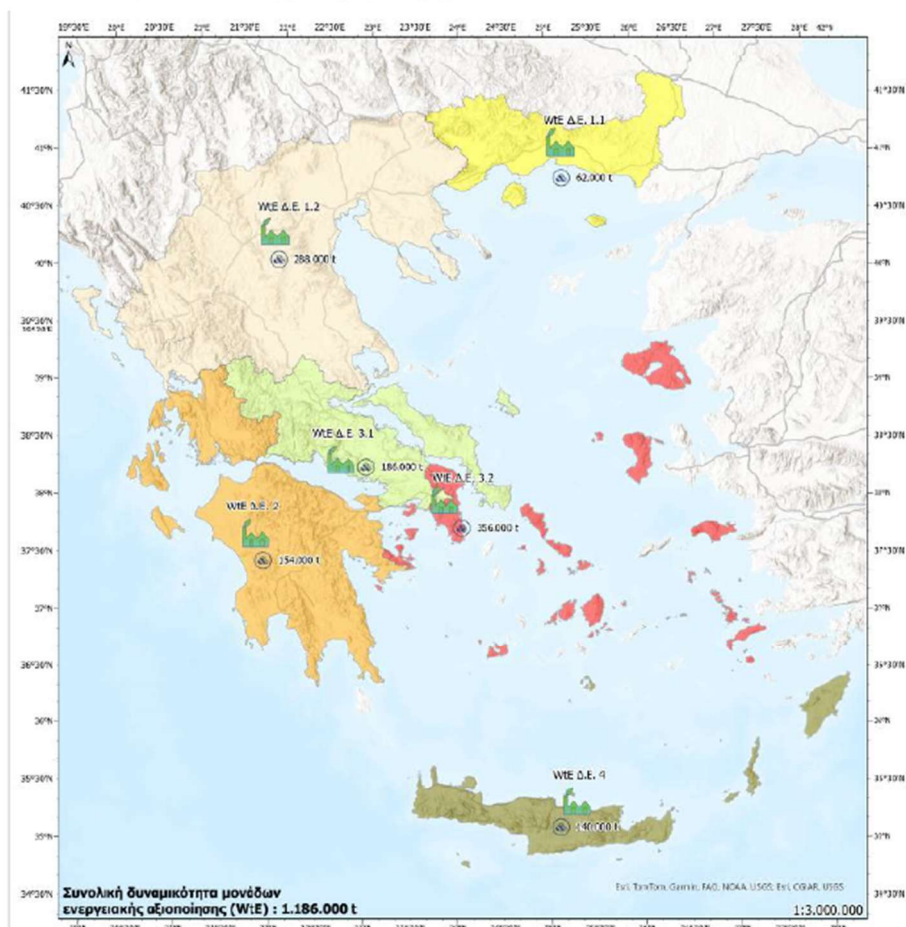
- Αν και γίνεται αναφορά στις επιπτώσεις που θα προκύψουν από τα έργα που προβλέπονται, δεν παρατίθεται το σκεπτικό αλλά και τα κριτήρια των επιλογών ώστε να διαφανούν οι εναλλακτικές λύσεις που εξετάστηκαν, τα οικονομικά και περιβαλλοντικά δεδομένα αυτών και η συγκριτική τους αξιολόγηση.
- Επιπρόσθετα, δεν υπάρχει συγκριτική αξιολόγηση των διαφορετικών μεθόδων διαχείρισης. Ιδιαίτερα στην Δυτική Μακεδονία η οποία έχει εφαρμόσει εδώ και χρόνια ένα πρωτοποριακό δίκτυο διαχείρισης απορριμμάτων, η λειτουργία του οποίου βαρύνει τους κατοίκους της Περιφέρειας με τελικό αποτέλεσμα να οδηγείται σε ταφή ποσοστό μικρότερο του 30% του συνόλου επιτυγχάνοντας τον σημερινό στόχο της ΕΕ, δεν εξετάστηκε καθόλου το σενάριο της μη αναγκαιότητας λειτουργίας μονάδας καύσης προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της ταφής σε ποσοστό κάτω του 10% μετά το 2030 με την ενίσχυση της ανακύκλωση κομποστοποίησης, που αποτελούν μεθόδους διαχείρισης με μεγαλύτερη προτεραιότητα σε σχέση με την ανάκτηση ενέργειας.

Β) Μέγεθος εγκατάστασης – κοινωνικές και οικονομικές παράμετροι

Με βάση την ΣΜΠΕ (Εικόνα 4-1 που ακολουθεί), η μονάδα που προορίζεται για την Π.Ε. Κοζάνης καλείται στο βασικό σενάριο να διαχειριστεί τα απορρίμματα των παρακάτω Περιφερειών:

- Δυτικής Μακεδονίας,
- Ηπείρου,
- Θεσσαλίας,
- Κεντρικής Μακεδονίας,
- καθώς και τα απορρίμματα της Κέρκυρας.

Στις Εικόνες που ακολουθούν, παρουσιάζεται η κατανομή των μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης σε επίπεδο χώρας, καθώς και οι ποσότητες των ΑΕΠΥ ανά Διαχειριστική Ενότητα / Μονάδα Ενεργειακής Αξιοποίησης.

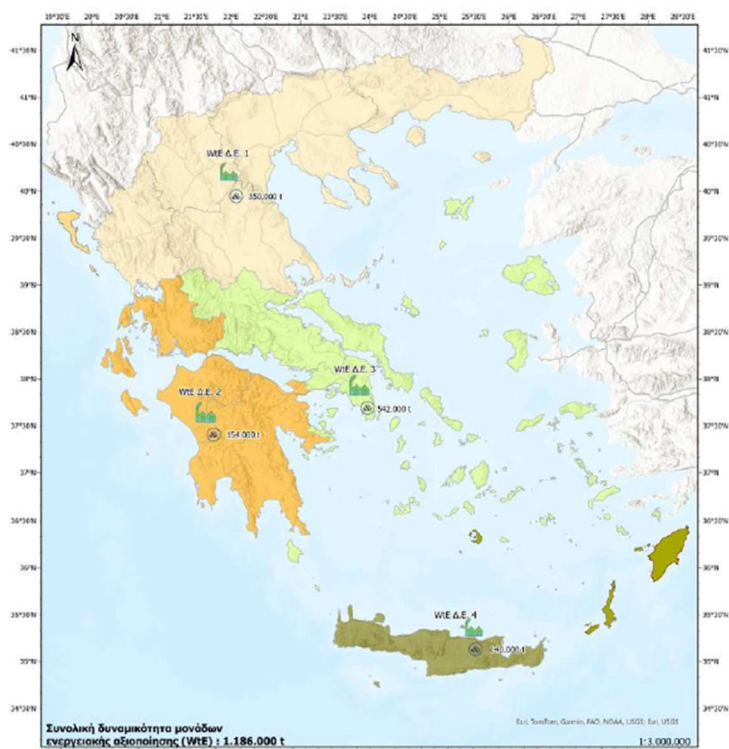
Εικόνα 4-1: Γεωγραφική κατανομή των μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης

Αντίστοιχα, οι ποσότητες που καλείται να διαχειριστεί η προοριζόμενη για την Π.Ε. Κοζάνης μονάδα, ανέρχονται σε 288.000 τόνους ανά έτος (Πίνακας 4-4 που ακολουθεί) αναδεικνύοντάς την στην 2^η σε δυναμικότητα της χώρας.

Πίνακας 4-4: Δυναμικότητα και μέση θερμογόνος δύναμη των μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης

Μονάδες WtE	Δυναμικότητα ** (t/y)	Θερμογόνος δύναμη (MJ/Kg)
Δ.Ε.1.1	62.000	10,85
Δ.Ε.1.2	288.000	10,95
Δ.Ε.2	154.000	11,18
Δ.Ε.3.1*	186.000	10,30
Δ.Ε.3.2*	356.000	10,65
Δ.Ε.4	140.000	11,30

Επιπρόσθετα, σε ένα 2^ο σενάριο της ΣΜΠΕ, που παρουσιάζεται ως εναλλακτική λύση (Εικόνα 5-2 που ακολουθεί), προβλέπει η μονάδα της Π.Ε. Κοζάνης να εξυπηρετεί επιπλέον και τα απορρίμματα της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, δηλαδή να εξυπηρετεί την μισή Ελλάδα!

Εικόνα 5-2: Γεωγραφική κατανομή των μονάδων ενεργειακής αξιοποίησης ΑΕΠΥ σύμφωνα με την 1^η εναλλακτική λύση

Τόσο το βασικό σενάριο, όσο και το εναλλακτικό, αποτελούν λύσεις οι οποίες αδικούν κατάφορα την περιοχή μας για τους εξής λόγους:

- Ο πληθυσμός των περιοχών που θα εξυπηρετηθούν από την μονάδα καύσης στην ΠΕ Κοζάνης, σύμφωνα με το Βασικό Σενάριο, ανέρχεται σε 3.160.110 κατοίκους (μόνιμοι κάτοικοι – απογραφή 2021). Κατά συνέπεια, ο πληθυσμός της Δυτικής Μακεδονίας που ανέρχεται σε 254.595 κατοίκους, αποτελεί μόλις το 8,06% του συνολικού πληθυσμού της περιοχής που θα εξυπηρετείται από την μονάδα! Δηλαδή κάθε 8 κάτοικοι της Δυτικής Μακεδονίας θα επωμίζονται επιπλέον την καύση απορριμμάτων που θα δημιουργούν άλλοι 92 κάτοικοι από άλλες περιοχές της χώρας!
- Αναφορικά δε με το εναλλακτικό σενάριο της συμπερίληψης και της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, ο συνολικός εξυπηρετούμενος πληθυσμός θα ανέρχεται σε 3.722.311 κατοίκους, γεγονός που διαμορφώνει δυσμενέστερο σενάριο για την περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας με τον εξυπηρετούμενο τοπικό πληθυσμό να περιορίζεται περαιτέρω στο 6,84% του συνολικού πληθυσμού της περιοχής που θα εξυπηρετείται από την μονάδα.

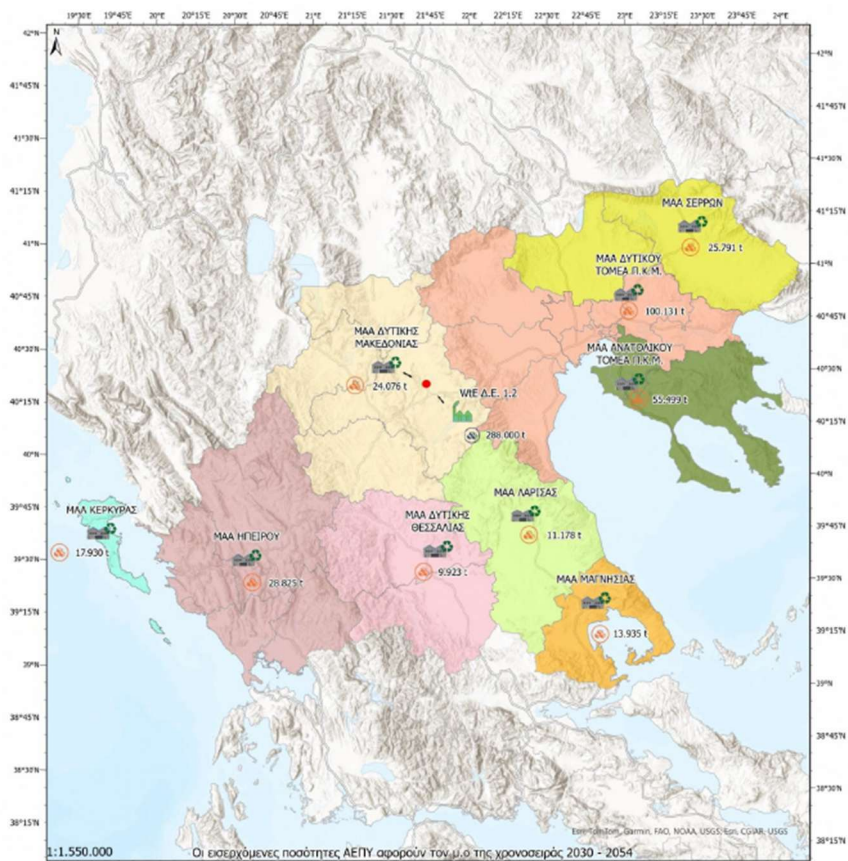
- Αντίστοιχα συμπεράσματα προκύπτουν εάν υπολογίσουμε τα κιλά των απορριμμάτων ανά κάτοικο και έτος που αντιστοιχούν στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας σε σχέση με αυτά που αντιστοιχούν σε άλλες περιφέρειες που εγκαθίστανται - ή όχι - αντίστοιχες μονάδες. Ενδεικτικά, στην Περιφέρειά μας αντιστοιχούν 1.131 kg απορρίμματα ανά κάτοικο και έτος, όταν στην Αττική αντιστοιχούν 93 και στην Κεντρική Μακεδονία μηδέν (0).

		Πληθυσμός	Δυναμικότητα μονάδας (gtn/yr)	kg απορ/κάτ./έτος
1	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	562.201	62.000	110
2	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	254.595	288.000	1131
3	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	3.814.064	356.000	93
4	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	624.408	140.000	224
5	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	648.220	154.000	238
6	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	508.254	186.000	366

Σημειώνεται ότι οι παραπάνω δείκτες έχουν υπολογιστεί με βάση μόνο τα στοιχεία της απογραφής του μόνιμου πληθυσμού, όμως στην πραγματικότητα οι δείκτες είναι δυσμενέστεροι, καθώς ο αυξημένος τουρισμός μεταβάλλει σημαντικά τα δεδομένα, ιδίως κατά τους θερινούς μήνες. Ειδικά δε για την Δυτική Μακεδονία, που είναι η λιγότερο ανεπτυγμένη τουριστικά περιφέρεια μεταξύ αυτών που καλείται να εξυπηρετήσει, με κυρίαρχη την Κεντρική Μακεδονία, η επιβάρυνση είναι κατά πολύ μεγαλύτερη.

- Η μονάδα καύσης εγκαθίσταται στην ΠΔΜ, όπου έχει υλοποιηθεί το καλύτερο σύστημα διαχείρισης απορριμμάτων σε όλη την χώρα. Η λειτουργία του χρηματοδοτείται σήμερα ουσιαστικά από τους κατοίκους, και έχει επιτευχθεί – σύμφωνα με τα στοιχεία υπευθύνων της ΔΙΑΔΥΜΑ – η δυνατότητα της ταφής ποσοστού περίπου 30%, δεδομένου ότι περίπου το 70% υφίσταται ανακύκλωση και κομποστοποίηση. Επιπλέον, είναι η περιφέρεια με μικρή παραγωγή απορριμμάτων ανά κάτοικο, χαρακτηριστικό των αγροτικών περιοχών. Έτσι, μια περιφέρεια που οι κάτοικοί της πληρώνουν αναλογικά μεγαλύτερα ποσά για την διαχείριση των απορριμμάτων από τις υπόλοιπες της χώρας, θα επωμιστεί επιπλέον το κόστος της καύσης των απορριμμάτων – ενδεχομένως και σε βάρος της διαδικασία ανακύκλωσης, αυξάνοντας τελικά το κόστος διαχείρισης για τους πολίτες της.
- Σύμφωνα με την ΣΜΠΕ, η επιλογή των θέσεων ανά διαχειριστική ενότητα έγινε με την λογική της εγγύτητας, με εξαίρεση, όπως προαναφέρθηκε, τη χωροθέτηση της μονάδας της Κοζάνης που έγινε με τους κανόνες της αγοράς. Είναι απορίας άξιο πώς οι κανόνες της αγοράς δέχονται μια τέτοια λύση όπου είναι σαφές πως μεταφέρει τα πολλά απορρίμματα στα λίγα, όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα 11-13 της ΣΜΠΕ στον οποίο έχει

προσθεθεί στήλη με τις ποσότητες των απορριμμάτων που πρέπει να μεταφερθούν! Μήπως τελικά οι πολίτες όλης της διαχειριστικής ενότητας θα πληρώσουν το μεγάλο αυτό κόστος μεταφοράς, συμπεριλαμβανομένου φυσικά του περιβαλλοντικού κόστους;

Εικόνα 4-3: Εισερχόμενες ποσότητες ΑΕΠΥ στη μονάδα ενεργειακής αξιοποίησης της Διαχειριστικής Ενότητας 1.2

ΜΕΑ/ΜΑΑ	Μονάδα αποδέκτης	Απόσταση ΜΑΑ από την μονάδα καύσης στην Κοζάνη χλμ	Ποσότητα αποβλήτων
ΜΑΑ Σερρών	WtE Δ.Ε.1.2	211,74	25.791
ΜΑΑ Ανατολικού Τομέα ΠΚΜ	WtE Δ.Ε.1.2	155,67	55.499
ΜΑΑ Δυτικού Τομέα ΠΚΜ	WtE Δ.Ε.1.2	149,85	100.131
ΜΑΑ Δυτικής Μακεδονίας (Κοζάνη)	WtE Δ.Ε.1.2	0,43	24.076
ΜΑΑ Λάρισας	WtE Δ.Ε.1.2	127,56	11.178
ΜΑΑ Μαγνησίας	WtE Δ.Ε.1.2	184,73	13.935
ΜΑΑ Δυτικής Θεσσαλίας (Τρικάλων)	WtE Δ.Ε.1.2	146,78	9.923
ΜΑΑ Ηπείρου (Ιωάννινα)	WtE Δ.Ε.1.2	168,35	28.825

- Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν χρηματοδοτεί άμεσα νέες μονάδες καύσης, καθώς εστιάζει στην πράσινη μετάβαση και στη μείωση των εκπομπών, όπως αναφέρεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αντιθέτως, η ΕΕ προωθεί την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές, γεγονός που συνεπάγεται την

αποφυγή χρηματοδότησης μονάδων καύσης που συμβάλλουν στην ατμοσφαιρική ρύπανση και την κλιματική αλλαγή.

Γ) Περιβαλλοντικές επιπτώσεις

- Πριν λίγα χρόνια αποφασίστηκε η ραγδαία απολιγνιτοποίηση με το άμεσο κλείσιμο των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας του λεκανοπεδίου Κοζάνης και Φλώρινας, στη λογική της πράσινης ανάπτυξης. Έρχεται σήμερα λοιπόν και προτείνεται η εγκατάσταση μιας νέας μονάδας καύσης στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, η οποία πέρα από την σημαντική έκλυση εκπομπών CO₂, θα εκλύει και σημαντικούς ρύπους συμπεριλαμβανομένων διοξεινίων και φουρανίων.
- Η ΣΜΠΕ αναφέρει ότι σε όλους τους περιβαλλοντικούς τομείς το σχέδιο θα έχει θετικές επιπτώσεις. Η αλήθεια είναι πως αυτό θα συμβεί μόνο όπου δεν χωροθετούνται μονάδες, αντίθετα όμως θα υπάρξουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στις περιοχές όπου θα λειτουργήσουν οι μονάδες. Ειδικά στην Δυτική Μακεδονία, όπου σήμερα θάβεται το 30% των απορριμμάτων μόνο της περιφέρειας, θα υπάρξει επιβάρυνση από την τέφρα που θα ταφεί, όπως και από την ιπτάμενη που θα παράγεται από το εργοστάσιο που σχεδιάζεται να εξυπηρετεί 12 φορές τον πληθυσμό της περιφέρειας. Επιπρόσθετα, δεν διασφαλίζεται το μέγεθος ανακύκλωσης και κομποστοποίησης στις άλλες περιφέρειες, το οποίο θα μειώσει τον όγκο των απορριμμάτων προς καύση, ώστε να φτάσει το ποσοστό ταφής στη Δυτική Μακεδονία.
- Τέλος, η αναφορά ότι η μονάδα καύσης αποτελεί κυκλική οικονομία δεν είναι επαρκώς ακριβής. Όντως η καύση αποτελεί μέρος κυκλικής οικονομίας, αφού θεωρείται ανάκτηση θερμότητας διότι έχει προτεραιότητα ως προς την διάθεση στους χώρους υγειονομικής ταφής, αλλά θα πρέπει πρώτα να ικανοποιούνται οι **προτεραιότητες για την διαχείριση των απορριμμάτων που είναι: Πρόληψη, Επαναχρησιμοποίηση, Ανακύκλωση, Ανάκτηση και Τελική Διάθεση**. Επομένως εντάσσεται στην κυκλική οικονομία με την απαραίτητη προϋπόθεση της τήρησης των προηγούμενων φάσεων (πρόληψη, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση), για τις οποίες η ΣΜΠΕ δεν παρέχει πληροφορία αναφορικά με την τήρησή τους σε κάθε Περιφέρεια της Χώρας.